

Elinkeinotyö ja maankäytön tietopohjat

Ilari Karppi & Iina Sankala (TAU)

Kestävän siirtymän ekosysteemit ja paikat

kaupunkiseuduilla -seminaari 15.6.2023

Elinkeinojen kehittäminen ja maankäyttö Tampereen ja Turun kaupunkiseuduilla

- 2022: Ekosysteemitarkastelu Tampereen kaupunkiseudulla
 - Työn tulokset tukivat Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman (RASU) päivitystä
 - 15 ekosysteemivastaavan haastattelua
 - Lausunnot aineistosta Tampereen kauppakamarilta ja Pirkanmaan Yrittäjiltä
 - Työpajat kaupunkiseudun maankäyttö- ja elinkeinojohdolle
- 2023: Turun seudun elinkeinojen kehittämisen ja maankäytön tilannetta kartoitettu lähtötilakyselyllä
 - Ekosysteemivastaavien haastattelut 6/23
 - Fokusryhmätyöpajat alkusyksystä 2023 maankäyttö- ja elinkeinoväelle

Tutkimusongelma pähkinänkuoressa:

Mitä elinkeinokehittäjien pitäisi ymmärtää maankäytöstä ja sen suunnittelu-prosesseista?

Mitä kaavoittajien pitäisi ymmärtää elinkeinojen kehittämisestä ja seudullisten ekosysteemien tarpeista?

Tavoitteena elinvoimanäkökulman parempi huomioiminen kaupunkiseutujen MAL-työssä

Kaupunkiseutu: imaginäärinen + materiaallinen ja opittavissa oleva

Imaginäärinen kaupunkiseutu

- imaginäärisen ja materiaallisen fuusio: performatiivinen merkityksenanto kaupunkiseudun skaalatasolle ja sen ”tuottaminen” konkreettisen toiminnan, päätöksenteon jne. tilaksi
- historiallinen ”skaalafiksaus” (*scale fixing*): Keynesistä uusliberalismiin, teollisesta suunnittelusta postmoderniin uudelleen kokoamiseen – ja *klustereista ekosysteemeihin*

Rajaton kaupunkiseutu?

- 2010 → 2018 → 2023: seutuyhteistyön käytäntöjen sisäistäminen Tampereen kaupunkiseudulla
- apuna kokemusten karttuminen ja seutumittakaavan vaiheittainen oppiminen
- materiaalliset yhdistävät ja yhteistä hallinnointia edellyttävät tekijät, erityisesti raideliikenne
- elinkeinotyö, ml. tarkoituksenmukainen maankäyttö yhteisen työssäkäyntialueen piirissä

Miksi ekosysteemit?

- Ilmentävät elinkeino- ja yritysraakenteeltaan monipuolisen kaupunkiseudun tilallis-taloudellista jäsentymistä
 - Tilan ja kasvun yhteyden ”nousu taloustieteellisen ymmärryksen piiriin” Maailmanpankin vuoden 2009 [World Development Report](#):issa
 - Tiheys (tai *kaupunkimaisuus*) linkittyy tuottavuuteen ja kasvuedellytyksiin
 - Soveltuvat hyvin *uuden talousmaantieteen* lähestymistapoja hyödyntävään tarkasteluun
 - *”Related variety”* – ekosysteemissä olevat toimijat
 - Yritysten kehittämiseen kohdistuva elinkeinotyö
 - *”Unrelated variety”* – ekosysteemien välissä olevat prosessit
 - Osaamiskeskittymien integroitua kehittämistä koordinoiva (elinvoima)työ
- Soviteltavissa orientaatioiltaan ja ”raekooltaan” osaksi maankäytön suunnittelun (ja MAL-työn) sisältöjä**

Miksi ekosysteemit?

- Ilmentävät elinkeino- ja yritysrakenteeltaan monipuolisen kaupunkiseudun tilallis-taloudellista jäsentymistä
 - Tilan ja kasvun yhteyden ”nousu taloustieteellisen ymmärryksen piiriin” Maailmanpankin vuoden 2009 *World Development Report*:issa
 - Tiheys (tai kaupunkimaisuus) linkittyy tuottavuuteen ja kasvuedellytyksiin
 - Sovittavat hyvin tuuden talouskehittämisen menestyksellisiä ja hyödyntävään tarkasteluun
 - ”Resilient growth” – elinvoimaisuus
 - Yritysten kehittämiseen kohdistuva elinkeinotyö
 - ”Unrelated variety” – ekosysteemien välissä olevat prosessit
 - Osaamiskeskittymien integroitua kehittämistä koordinoiva (elinvoima)työ
- **Soviteltavissa orientaatioltaan ja ”raekooltaan” osaksi maankäytön suunnittelun (ja MAL-työn) sisältöjä**

Ekosysteemien kehittäminen on tilallista kasvupolitiikkaa.

Yhteenkietoutunut ja ei-yhteenkietoutunut moninaisuus: Tampereen ekosysteemitarkastelu

Yhteenkietoutunut moninaisuus

[Related variety]

Matala

Korkea

Ei-yhteen-
kietoutunut
moninaisuus

Korkea

Hajakeskitetty talous

Ekosysteemien ekosysteemi

[Unrelated variety]

Matala

Erikoistunut talous

Kärkiklusteritalous

Moninaisuuden tavoittelu alueiden elinkeinotyössä

Alueen elinkeinojen monimuotoisuus tukee sen taloudellisen kehityksen edellytyksiä, mm. muutoskestävyyttä, hyödynnettävissä olevien teknologioiden moninaisuutta sekä talouden yleistä innovatiivisuutta

1. **Uuden kasvuteorian** näkökulma: kasvun edellytykset läikkyvät saman alan yrityksestä toiseen mutta myös sektoreiden välillä; alueellisen kasvun mitattavat erot kytkeytyvät aluetalouksien erilaisiin kykyihin edistää läikyntää
2. **Riskien minimoinnin** näkökulma ja portfolioajattelu: monimuotoisuus suojaaa aluetta ja sen taloutta ulkoisilta kysyntäshokeilta; alueen yritysrakenteen diversiteetin edistäminen rinnastuu yrityksen toimintojen diversifiointiin
3. **Huomio pitkän aikavälin kehitysedellytyksiin**: alue, joka ei edistä yritysten monimuotoista kehitystä erilaisin toimenpitein, altistuu rakenteelliselle työttömyydelle ja hitaalle kasvulle; **hallittu kaupunkikehitys avainasemassa.**

Ekosysteemit ja kaupunkiseutua koskeva tieto

- Haastattelut ekosysteemikoordinaattoreiden kanssa
 - Millaiset prosessit keskeisiä ekosysteemien kehityksessä
 - Kaikille yhteiset kehittämistarpeet ja pullonkaulat – kuinka ratkaistavissa?
 - Työvoima, tontit, saavutettavuus, ...
- Työpajat maankäyttäjien jne. kanssa haastattelujen pohjalta
 - Tuotannon ja työn tilat ja toimintaympäristöt kaupunkiseudulla
 - **Millaisia ratkaisuja edellyttää maankäyttäjiltä**
 - Millaista tiedon ja ymmärryksen muokkaamista tarvitaan
- **Koordinaatiohaaste:** esim. kilpailu samoista yritystonteista tai kaupunkiseudun tarjoamista resursseista ja mahdollisuuksista
 - **Raja/yhdyspinnat maankäytön kanssa juuri täällä, ymmärrys tilatarpeista jne.**

Missä sijaitsee Tampereen Piilaakso? Näin arvioivat asiantuntijat

Aamulehti
24.1.2023

It-yhtiöiden keskittymiä Tampereen keskustassa

Maankäyttö- ja elinkeinotyön yhdyspinnat

Mitä elinkeinokehittäjien pitäisi ymmärtää maankäytöstä ja sen suunnitteluprosesseista?

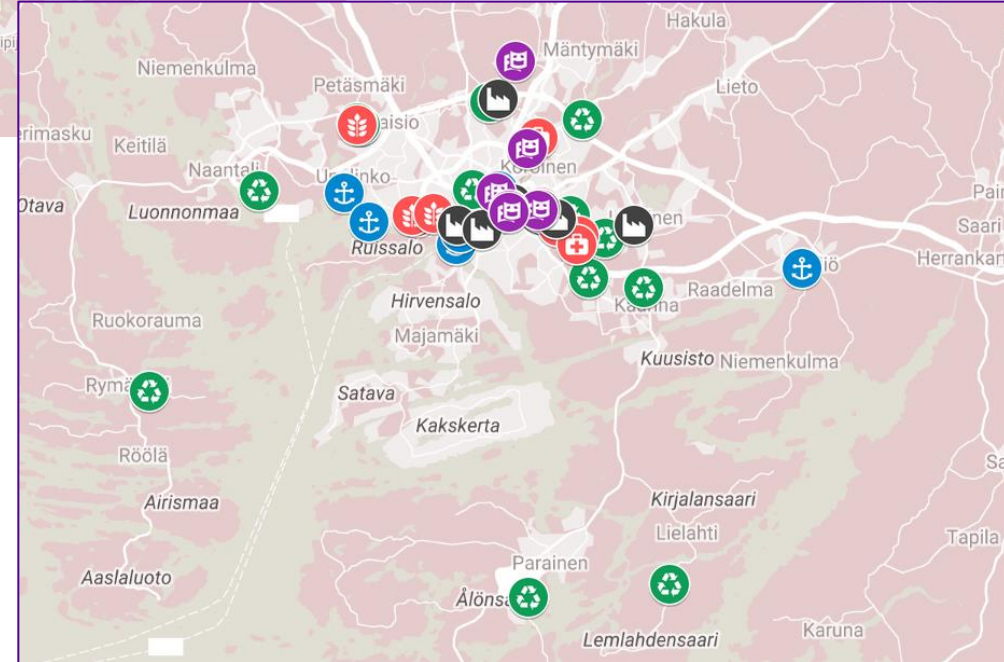
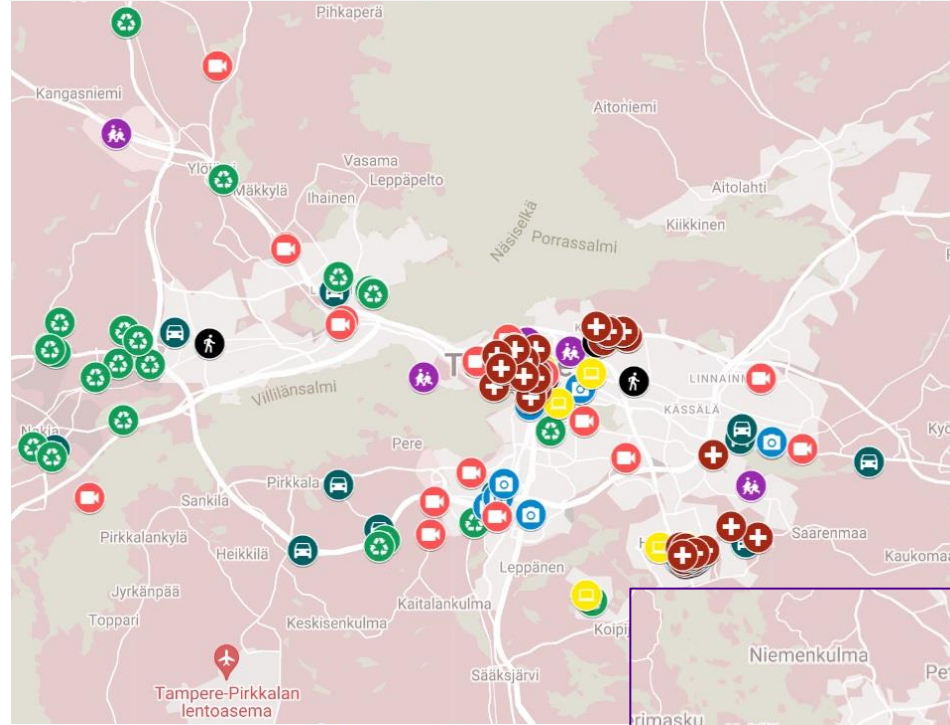
Mitä kaavoittajien pitäisi ymmärtää elinkeinojen kehittämisestä ja seudullisten ekosysteemien tarpeista?

KESKUSTELU

Pohtikaa seudun tarjoamien sijaintien rooleja eri ekosysteemeille ja niissä toimiville yrityksille

- Työpaja 16.11.22 seudullisen maankäytön ja asumisen työryhmän (masto) & BT ulkoisen johtoryhmän jäsenille
- Tavoitteena muodostaa jaettu näkemys ekosysteemien maankäytöllisistä tarpeista seudullisesti

Kuvassa olevat ekosysteemit: Kiertotalous & Cleantech, Terveysteknologia, Startup, Film Tampere, Kuvantaminen, Autoteollisuus, Liikkuminen (ITS Factory), Koulutus ja osaaminen

Yritys- ja innovaatioekosysteemien luokittelu & avainpiirteet

Teolliset ja tilaa vaativat

- Suuret tontit
- Häiriö- ja varoalueet
- Tavaralogistiikka
- Suljetut testiympäristöt

Toimistointensiiviset ja keskustahakuiset

- Kaupunkimaiset palvelut
- Helppo saavutettavuus
- Kampusten läheisyys
- Kaupunki testiympäristönä

Elämys- talous

- Henkilöliikenne-saavutettavuus
- Laadukkaat ympäristöt: kaupunki & luonto
- Vapaa-ajan kokemukset
- Kaupungin ja seudun maine

Tampereen seudun avainekosysteemit

Teolliset ja tilaa vaativat

- Kiertotalous ja cleantech
- Valmistava teollisuus
- Älykkäät koneet ja automaatio
- Turvallisuus

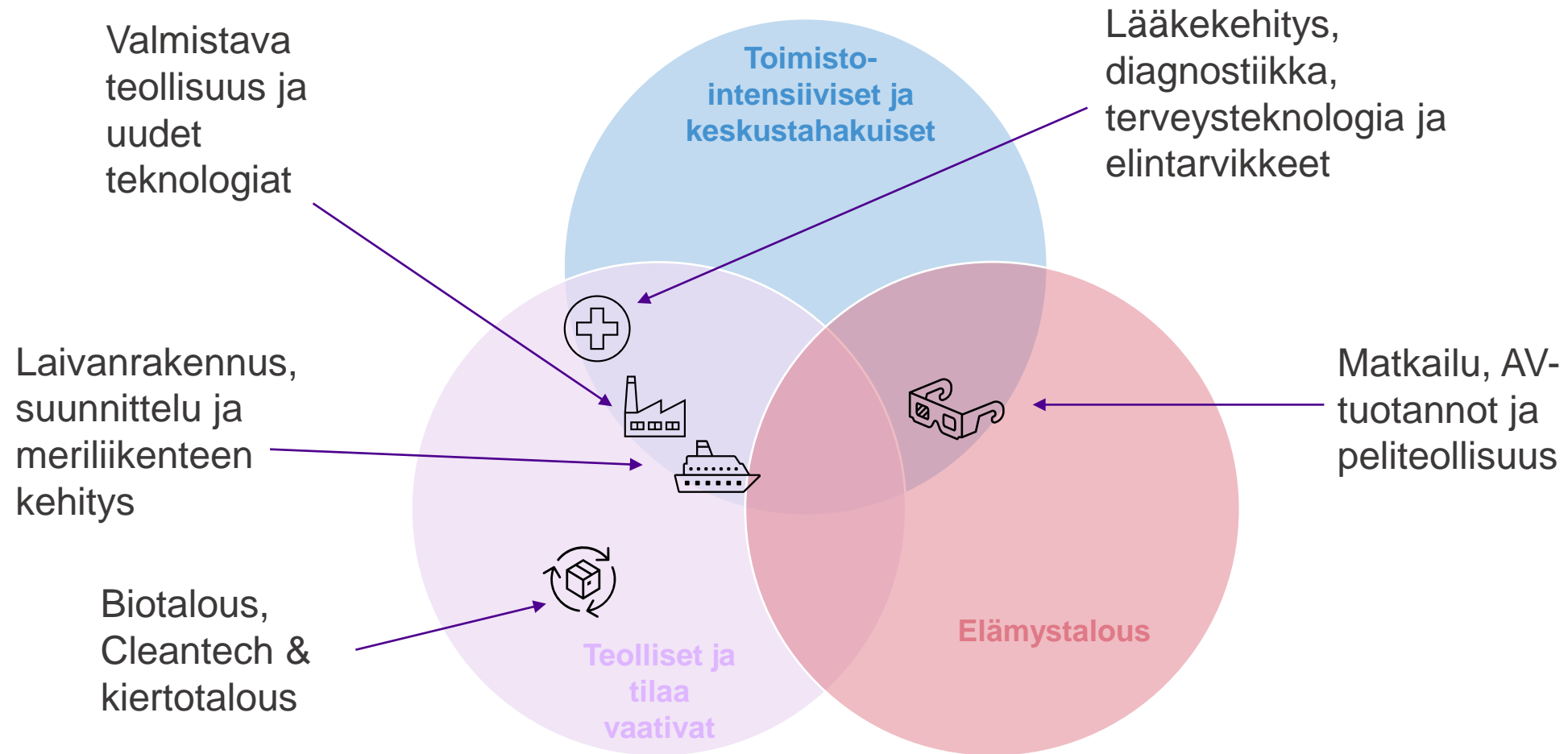
Toimistointensiiviset ja keskustahakuiset

- Ai ja analytiikka
- Autoteollisuus
- Koulutus ja osaaminen
- Kuvantaminen
- ITS Factory
- Startup Tampere
- Terveysteknologia
- Yhteydet

Elämys- talous

- Film Tampere
- Tapahtumatalous
- Matkailu

Turun seudun avainekosysteemit: *päivitys*

”Isoissa maankäytön hankkeissa (teollisuus, logistiikka jne.) korostuvat kaupunkien ja tiiveimpien taajamien ulkopuoliset alueet, jotka ovat hyvin saavutettavissa isojen teiden, rautateiden ja vesiväylien äärellä (vrt. kehätien varsi ja isot teollisuusalueet, kuten Oriketo, Isosuo jne.).

Liike- ja toimistorakentamista edellyttävä elinkeinotoiminta taas suosii keskustan ja kantakaupungin lähelle sijaittavia alueita, joiden näkökulmasta korostuu mm. kaupunkien välisten raide- ja tieyhteyksien ohella kaupungin sisäinen joukkoliikenne ja sen kehittäminen (vrt. esim. Turun Kupittaa-Itäharju).”

Havainnot ja elinkeinojen tilatarpeiden ja maankäytön yhteensovittamisesta

1. Elinkeinokehittäjät eivät tunne riittävästi maankäytön prosesseja
Etenkin seututasoisen maankäyttötöyön (esim. MAL) tuntemus harvojen käsissä
2. Yritystoiminta monipaikkaistunut
Urbaanit ympäristöt ja kaupunkimaiset palvelut tukevat myös reuna-alueiden yritysten vetovoimaisuutta
3. Kaikille alueille ei voi synnyttää elinvoimaisia keskittymiä
Korkean osaamisen toimistokeskittymät ensisijaisesti ydinkeskustoissa
4. Ekosysteemeillä voi olla kilpailevia maankäyttötarpeita
Miten luodaan edellytyksiä vihreälle siirtymälle, kestävästi? Miten tunnistetaan elämystalouden arvo?

Kiitos!

Yhteyshenkilöt:

Selvityksen sisällöt, tutkimus / Tampereen yliopisto

- Ilari Karppi, ilari.karppi@tuni.fi
- Iina Sankala, iina.sankala@tuni.fi

Elinvoimaiset kaupunkiseudut -teemaverkosto / MAL-verkosto

- Kati-Jasmin Kosonen, kati-jasmin.kosonen@tampereseutu.fi
- Eero Purontaus, eero.purontaus@tampereseutu.fi